

ראשית הגז פרק אחד עשר חולין קלה.

עין משפט נר מצוה

א א מיי פיי מהלכות
צבורים הל' א סמג
עשין קמג טושי"ע י"ד סי'
שלג [פסין א]:
ב ב מיי שם הל' א:
ג ג מיי שם הלכה ד
טושי"ע שם ספי"ג:
ד ד מיי שם הל' יג
טושי"ע שם ספי"ג:
ה ה מיי שם הלכה טו
טושי"ע שם ספי"ג:
ו ו מיי שם הלכה ו
טושי"ע שם ספי"ג:
ז ז מיי שם הלכה ט
טושי"ע שם ספי"ג:
ח ח מיי שם הל' יא
טושי"ע שם ספי"ג:
י י מיי פ"ח מהלכות
מעילה הלכה יג:
יא יא מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
יב יב מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
יג יג מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
יד יד מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
טו טו מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
טז טז מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד
טז טז מיי פ"י מהלכות
צבורים הלכה יד

ראשית הגז: צירוק וציתים ציה. תימה אמאן קאי אי אמאן
דעבר וגזו אטו קנסא הוא דקניס ליה משום דעבר וגזו
לפדותו ובעלים שהקדישו נמי אמאי מייחייבי ואי אכהן לא הול"ל לפרוק
וליימיז ונהי דהאי לא תקשי מה מרויט שפודה דמרויט שפודה צשה
פרוטה אפילו שוה מנה דמחולל:

והא בעי העמדה והערכה. וא"ת
מה שיך העמדה והערכה
גזמה דהויא כמקדיש עלים ואזניס
וי"ל כיון שהיה מתחלה מחובר
צשהמה שהיא בת העמדה והערכה
כריך העמדה והערכה וא"ת ולימא
כשהעמיד והערך ואחר כך עבר
וגזו ופדה ויש לומר דצעת פדייה
צעני העמדה והערכה:

במקדיש גזיה עצמה. ורבי
מני צר פטיש דלעיל
אית ליה שפיר הך דרשא אבל רבא
ליה ליה דרשה דרבי מני צר פטיש
דפטר מקדיש צהמה חוץ מגזמה
וכמישמה מדעבי צסמוך ואלא לאך
למאי אמת:

ורבנן

לעשות ממנו בגד קטן שנאמר ³תתן לו שיהא בו כדי מתנה ⁷לא הספיק
ליתנו לו ⁸עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב הלוקח גז צאנו של עובד
כוכבים פטור מראשית הגז הלוקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב
לא שייר הלוקח חייב ⁹היו לו שני מינים שחופות ולבנות מוכר לו שחופות
אבל לא לבנות זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו:
גמ' במקדשין מאי טעמא לא אמר קרא ³צאנך ולא צאן הקדש טעמא
דכתב רחמנא צאנך הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז
הא לאו בני גזיה ניהו דכתיב ⁴ולא תגזו בכור צאנך אי בקדשי מזבח הכי
נמי הכא במאי עסקינן בקדשי ברק הבית ¹⁰והאמר ר"א קדשי ברק הבית
אסורים בגזיה ועבודה מדרבנן סלקא דעתך אמינא הואיל ומדאורייתא בני
גזיה ניהו היכא דגזו ליה ליתבי ליה והא קדיש ליה ¹¹סד"א לפרוק וליתבי ליה
¹²והא בעי העמדה והערכה הניחא למאן דאמר ¹⁰קדשי ברק הבית לא היו
בכלל העמדה והערכה אלא למ"ד היו מאי איכא למימר אמר ר' מני בר פטיש
משום ר' ינאי הכא במקדיש בהמתו לברק הבית חוץ מגזותיה סד"א ליגזו
וליתבי ליה אמר קרא צאנך ולא צאן של הקדש אי הכי קדשי מזבח נמי כחשי
קדשי ברק הבית נמי כחשי דאמר חוץ מגזיה וכחשיה קדשי מזבח נמי דאמר
חוץ מגזיה וכחשיה אפ"ה פשטה קדושה בכלה ומנא תימרא ¹³דאמר ר' יוסי
והלא במקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין
כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר
שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק
וליתבי ליה אמר קרא ³גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא
זה שמחוסר גזיה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ¹⁴בהמת
השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך
ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות
עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ³ראשית דגנך ולא שותפות
עובד כוכבים ¹⁵ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה
ורבנן

ראשית הגז. כל הגזו אלנו צין טלאים וצין זקנים ואפילו גזון
מאה פעמים ונתן ממנה מתנה לכהן ושיעורא מפרש
לקמן מחמש גזות שיש בכל אחד מנה ופרס היה נתון משקל
חמש סלעים: **והגזין צבקר וצלאן.** דכתיב (דברים י"ח) אם שור

ראשית הגז נוהג בארץ ובחו"ל ^אבפני
הבית ושלא בפני הבית ^בבחולין
אבל לא במקדשים חומר בורוע ולחיים
ובקבה מראשית הגז שהורוע והלחיים
והקבה נוהגין בבקר ובצאן במרובה ובמעט
²וראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלות ואינו
נוהג אלא במרובה וכמה הוא מרובה ב"ש
אומרים שתי רחלות שנאמר יחיה איש
עגלת בקר ושתי צאן וב"ה אומרים ^ד[חמש
שנאמר] ²חמש צאן עשויות רבי דוסא
בן הרבינס אומר ³חמש רחלות ⁴גזוזות
מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז
וחכ"א חמש רחלות גזוזות כל שהן וכמה
נותנין לו ⁵משקל חמש סלעים ביהודה שהן
עשר סלעים בגליל מלובן ולא צאי כדי
לעשות ממנו בגד קטן שנאמר ³תתן לו שיהא בו כדי מתנה ⁷לא הספיק
ליתנו לו ⁸עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב הלוקח גז צאנו של עובד
כוכבים פטור מראשית הגז הלוקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב
לא שייר הלוקח חייב ⁹היו לו שני מינים שחופות ולבנות מוכר לו שחופות
אבל לא לבנות זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו:
גמ' במקדשין מאי טעמא לא אמר קרא ³צאנך ולא צאן הקדש טעמא
דכתב רחמנא צאנך הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז
הא לאו בני גזיה ניהו דכתיב ⁴ולא תגזו בכור צאנך אי בקדשי מזבח הכי
נמי הכא במאי עסקינן בקדשי ברק הבית ¹⁰והאמר ר"א קדשי ברק הבית
אסורים בגזיה ועבודה מדרבנן סלקא דעתך אמינא הואיל ומדאורייתא בני
גזיה ניהו היכא דגזו ליה ליתבי ליה והא קדיש ליה ¹¹סד"א לפרוק וליתבי ליה
¹²והא בעי העמדה והערכה הניחא למאן דאמר ¹⁰קדשי ברק הבית לא היו
בכלל העמדה והערכה אלא למ"ד היו מאי איכא למימר אמר ר' מני בר פטיש
משום ר' ינאי הכא במקדיש בהמתו לברק הבית חוץ מגזותיה סד"א ליגזו
וליתבי ליה אמר קרא צאנך ולא צאן של הקדש אי הכי קדשי מזבח נמי כחשי
קדשי ברק הבית נמי כחשי דאמר חוץ מגזיה וכחשיה קדשי מזבח נמי דאמר
חוץ מגזיה וכחשיה אפ"ה פשטה קדושה בכלה ומנא תימרא ¹³דאמר ר' יוסי
והלא במקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין
כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר
שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק
וליתבי ליה אמר קרא ³גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא
זה שמחוסר גזיה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ¹⁴בהמת
השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך
ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות
עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ³ראשית דגנך ולא שותפות
עובד כוכבים ¹⁵ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה
ורבנן

צנינו דהוה ליה כמזין ממנות כהונה
או שאלכן: **לנו ולא צבעו.** אין
זה שני ואחתי צעייה הוא: הלוקח
גז אלנו של עובד כוכבים: במחזור:
פטור. דגז לאך כתיב והאי לאן
לאו ידיה הוא ואלאן ידיה קפיד
קרא ולאן אגזין ידיה: **שחופות.**
לא שחור ולא לכן: זה נותן לעצמו.
בגמרא ^אמפרש טעמא: ^בגמ' בקדשי
צדק הניס. דמותין גזמה אמת
קרא למעוטינה מחיובא דראשית
הגז: **מדרבנן.** תירוצא הוא: **היכא.**
דעבר דרצבנן וגזו אמיינא ליחייב
להכי אמת קרא: **והא קדשה לה.** והיכי
תיסק אדעתין דניחייב למיתב ליה
מילי דהקדש ולמה לי למעוטינה א.
כל הקדוש צבעלי חיים טעון העמדה
והערכה היכא דאקדיש צהמה גופה
והיכי משכחת לה דניחייב דליטריך
קרא למעוטי והא אחר שגזו אינו
יכול להעמיד הגזיה: **הניחא למ"ד.**
בממורה (דף ל"ב): **קדשי צדק הניס**
לא היו צללו כו'. אלתריך האי קרא
דלא נימא ניפרוק וניתיב ליה (א):
הכי גרסינן **סלקא דעתך אמינא ליגזו**
וליימיז ליה. כלומר יגזו לכמהלה
וליימיז ליה דהא גז לא הקדיש: אי
כפי. דבחון מגזמה אוקימתה חוץ
מגזמה שהא מותר לגזמה שהגזיה שלו
מאי דוחקן לאוקומה בקדשי צדק הבית
אפילו קדשי מזבח נמי (א) ¹⁶ולדעבר
וגזו: ומשני **מכאש.** הגזיה הניטלת
מכאשת הצבקר ואסור לגזוה: **אפילו**
כפי. דאמר חוץ מגזמה קדשה נמי
גזמה דליידי דקדושת הגוף חמורה
פשטה בכל המחזור צה אבל קדושת
דמים כגון קדשי צדק הבית מאי דלא
אקדיש לא אקדיש: **והלא במקדשים.**

כלומר במחלת הקדש האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק וליתבי ליה אמר קרא ³גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא זה שמחוסר גזיה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ¹⁴בהמת השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ³ראשית דגנך ולא שותפות עובד כוכבים ¹⁵ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה ורבנן

כלומר במחלת הקדש האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק וליתבי ליה אמר קרא ³גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא זה שמחוסר גזיה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ¹⁴בהמת השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ³ראשית דגנך ולא שותפות עובד כוכבים ¹⁵ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה ורבנן

כלומר במחלת הקדש האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדשה רבא אמר במקדיש גזיה עצמה סד"א ליגזו ולפרוק וליתבי ליה אמר קרא ³גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיה ונתינה יצא זה שמחוסר גזיה פדייה ונתינה אלא צאנך למאי אתא לכדתניא ¹⁴בהמת השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"מ דר' אלעאי אמר קרא צאנך ולא של שותפות ורבנן למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות עובד כוכבים מנא ליה נפקא ליה מרישא דקרא ³ראשית דגנך ולא שותפות עובד כוכבים ¹⁵ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה ורבנן

(א) ר"מ, (ב) עדיית פ"ג
מ"ג צ"ב קב. ועי' היטב
חוס' שם ד"ה מנה ופרס,
(ג) גני הענין צבקר
פרס א' מחזות מנה ופרס
חייבות וכו' ועי' בגמרא
שכמחייבות (ד) צ"ב סו.
ג"ד; (ה) [עי' חוס']
לקמן ק"ל: ד"ה עד שצבעו,
(ו) ובמורה י"ד. ה"ה,
(ז) [שנכות י"ל: ממורה
ל"ב]; (ח) לעיל ס"ט: ממורה
י' קדושין ו' (ט) [ומספחה
פ"י ה"א פ"ט]; (י) [דברים
י"א]; (יא) [לקמן ק"ל];
(יב) רש"י גרס דבלא עבר
ומהר"מ כתב שט"ס הוא
ואר"ן נמקרו ועי' רש"י,
(יג) [מסכת ג"ג].

גזיון הש"ס
גמ' עד שצבעו. כאן
שייחס דברי חוס' לקמן דף
ק"ל ע"ב ד"ה עד שצבעו:
תוס' ד"ה והא בעי
העמדה והערכה. עי'
מעילה דף טו ע"א חוס'
ד"ה ואפילו:

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה פטור
קדשיה. ניב ע"ל צבור'
דג"ה שצבעו דף ק"ל:
(ב) ד"ה קדשי צדק וכו'
ועיני ליה ודעבר וגזו
הס"ד: (א) ד"ה אי הכי
וכי מנח נמי הס"ד
והשאר נמחק:

הגהות מהר"ב
הגושבורג
[א] רש"י ד"ה והא קדשה
לה וכו' ולמה לי
למעוטינה. כאן הס"ד
ואח"כ מה"ד כל הקדוש:

מוסף רש"י
מנה מנה ופרס. כל אמת
ואחת משקל מנה ופרס,
ליטרא וחלי ליטרא [ושב"ס
ב"ב ק"ג]. לא הסיק
ליתנו לו. לראשית הגז
לסוף עד שצבעו פטור.
מראשית הגז, דקנייה
בשני, ואפילו דמים לא
משל, דאין הסן יכול
להמניו צדק, דיכול לומר
לאחר אמתו ודמים נמי
לא משלם דלאו גול גמור
הוא דלא משלם ליה (ב"ק
ג"ג). אבל קודם שצבעו
מי שחטפו זכר צו (שם
טו). העמדה והערכה.
שעמדה על רגלה
ועירובנה הסן כדכתיב
(ויקרא ט) והעמיד את
הבהמה לפני הסן והערך
הסן וגו' (שבתות
ל"א). והלא במקדשים.
כלומר במחלת הקדש
שקדישו (תמורה י').

ורבנן